

Geef ruimte in cao's om structureel meer te betalen

Door [Eduard Bomhoff](#) - 28 januari 2023

Geplaatst in [Armoede](#)

28 procent van de Nederlanders is bezorgd of ze dit jaar wel genoeg geld hebben om eten te kopen (cijfers van het Rode Kruis uit een enquête onder 1000 mensen). 'We leven in een land waarin niemand zich zorgen zou moeten maken om eten', benadrukt het Rode Kruis, 'maar de groep is ontzettend groot.'

Als drie maaltijden per dag al onzeker zijn, tobt die 28 procent na hun vaste lasten zeker ook over onverwachte uitgaven. Mijn vrouw en ik hadden de afgelopen maanden een lekkende dakgoot, een kapotte ingebouwde plafondlamp, snoeien en betegelen in onze tuin en een paar uitvoerige reparaties bij de tandarts. Wij konden alles gelukkig betalen, maar hoe moet die 28 procent dat doen?

Nu de vliegtuigen van onze zes ministers en van president Knot van De Nederlandsche Bank (DNB) weer zijn geland, zou de armoede hun hoogste prioriteit moeten zijn. Vreemd dat de ministers niet beginnen met te eisen dat alle pensioenen alsnog geheel worden bijgetrokken en gecorrigeerd voor de historische inflatie sinds 2008.

Het is moeilijk om een andere maatregel te bedenken die zó voor de hand ligt. Zeker, Klaas Knot verliest gezag na al zijn eerdere verhalen over de rekenrente die dat onmogelijk zou maken, maar beter dat hij een deuk krijgt en met enige stress moet leven dan dat zo veel landgenoten dat moeten.

Geef ruimte in cao's om structureel meer te betalen

Zorg, onderwijs, politie

Correctie van de pensioenen is een begin, maar meer is nodig, speciaal voor jongeren en voor al die mensen die voor kinderen moeten zorgen en niet genoeg verdienen. Vandaag doe ik één suggestie die hier en daar kan helpen, zeker in de zorg met oplopende wachttijden, in het onderwijs met steeds meer lesuitval en vier dagen school in plaats van vijf, en bij de politie.

Het AD deze week: 'Politie kampt met groot personeelstekort'. Dat betekent: 32.000 misdaden niet onderzocht, en onnodig veel criminelen vrij op straat.

Geef daarom ruimte in alle cao's om waar nodig meer te betalen dan de salarisschaal aangeeft en dan niet eenmalig maar structureel. Een paar cao's hebben die vrijheid al. Er is bij voorbeeld een schaal voor stagiaires in de apotheek (20,50 euro per dag in het derde jaar van de stage; dit jaar op 1 juli 2,5 procent hoger naar 21,01 euro per dag). Je schrikt van de zuinigheid, maar er is een uitweg: 'ten gunste van de stagair mag hiervan worden afgeweken'.

Arbeidsmarkt is niet overal dezelfde

Veel cao's, bij voorbeeld in de zorgsector zijn streng en rigide. De cao voor de ziekenhuizen verordonneert: 'De werkgever kan een (tijdelijke) toeslag toekennen, bijvoorbeeld op basis van ... de arbeidsmarktsituatie. De tijdelijke toeslagen hebben geen structureel karakter en worden niet tot het pensioengevend salaris gerekend.'

Verskil in salaris naar standplaats, bij voorbeeld tussen Amsterdam en Almere is voor de vakbond een lastig dilemma. Een econoom zegt: geef meer vrijheid en flexibiliteit, want de arbeidsmarkt in Amsterdam en Utrecht (hoge huren, lange reistijden voor wie die huren niet kan betalen of eindeloos wacht om ooit een huurwoning te krijgen) verschilt van de provincie.

Amsterdam raakt agenten kwijt aan de provincie

Een zeer seniore politiemans vertelde mij lang geleden: de salarisschaal is overal identiek en dus verliest Amsterdam de meer ervaren politiemensen aan de provincie. Agenten die veel hebben meegemaakt en ervaring opgedaan vertrekken uit Amsterdam naar Almere of Apeldoorn omdat het wonen er goedkoper is en hun kinderen meer ruimte en vrijheid hebben. Misschien is politiewerk in Amsterdam wel extra moeilijk, en de kosten van het bestaan zijn er zeker hoger, maar het salaris is gefixeerd en dus heeft het management minder slagkracht bij het personeelsbeleid.

In Engeland zijn er serieuze toeslagen op de cao's voor werkers in Londen. In Nederland houden de vakbonden dat tegen en we begrijpen waarom. De vakbond wil scheve ogen vermijden en zich ook zichtbaar inspannen voor de leden in Almere. Intussen zijn tekorten in de zorg, maar ook bij het onderwijs en de politie zo hoog opgelopen dat het overgebleven personeel gestresst raakt en wij belastingbetalers mopperen vanwege wachttijden, lesuitval en criminaliteit.

Geef ruimte in cao's om structureel meer te betalen

Vakbond heeft alle docenten even lief

Ook op het micro-niveau zijn rigide salarisschalen schadelijk. In het voortgezet onderwijs vallen de meeste lessen uit bij Nederlands en wiskunde. Maar de enige geoorloofde manier voor schoolleiders om die problemen aan te pakken is smokkelen met de inschaling. Opnieuw is de vakbond de dwarsligger, want die heeft alle docenten even lief, zolang ze maar hun contributie betalen. En waarom zou een docent vakbondslid blijven, wanneer hij ziet dat de collega voor wiskunde minder hoeft voor te bereiden, veel sneller een toets kan corrigeren en ook nog meer verdient?

Cao moet geen dictaat zijn maar slechts een bodem

De correctie van de pensioenen is een zeldzaam voorbeeld van een maatregel waar iedereen vóór kan zijn (behalve dan Klaas Knot). Serieus beleid heeft kosten en baten en serieuze politici weten dat. De vakbond zal niet makkelijk instemmen met een nieuwe cultuur waarbij de cao geen dictaat is voor de salarissen maar slechts een bodem, en waarin het normaal is dat krapte op de arbeidsmarkt mede bepaalt hoe veel hoger het salaris daarboven moet uitstijgen om vacatures te vullen en personeel te behouden.

Als onze managers beter kunnen managen omdat ze de vrijheid krijgen om salarissen aan te passen, is dat – denk ik – goed voor dynamiek en optimisme in de economie. Na drie jaar tragedie met covid, oorlog en hoge inflatie is zo'n push gewenst.

Dat gaat geld kosten, en dus moet er elders worden bezuinigd. Mijn mede-auteurs in *Wynia's Week* komen met tal van mooie suggesties – Nederland liever geen duur gidsland; stikstofbeleid beter geschrapt want het kost 24 miljard en brengt alleen onnodig verdriet – maar die worden genegeerd door onze minister van Financiën en haar vrienden in Davos.

Misschien ligt dat anders bij de 28 procent en al die anderen in zorg, onderwijs en politie die te hard moeten aanpezen vanwege de vele vacatures. Die kunnen allemaal op 15 maart hun stem uitbrengen. Meer gericht geld bij tekorten op de arbeidsmarkt; het is zeker niet genoeg om alle armoede weg te werken, en tegelijk de kwaliteit van zorg, onderwijs en politie te verbeteren, maar wel economisch logisch en heel snel in te voeren.

De vakbeweging is tegen, maar bekwame ministers weten hoe ze dan op een ander punt de leden van de vakbeweging een succes moeten gunnen.

Eduard Bomhoff is oud-hoogleraar economie aan de EUR, Nyenrode en – tot voor kort – Monash University. Hij was in 2002 vice-premier in het kabinet Balkenende-I. Hij publiceert zijn columns al vier jaar in Wynia's Week.

*We vallen u er niet graag mee lastig, maar het is natuurlijk wel waar: de **donateurs vormen het fundament van Wynia's Week**. U maakt het als donateur mogelijk dat ons online magazine 104 keer per jaar verschijnt. Doneren kan op verschillende manieren, kijk [HIER](#). Alvast hartelijk dank!*